

Pentagrammet som nøgle til menneskets æterlegeme og erkendelse af det oversanselige

Af Thomas Meyer

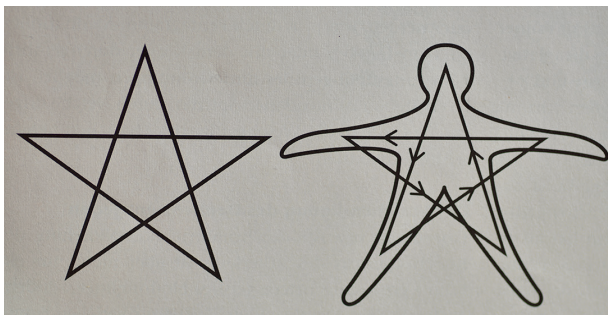
Thomas Meyer (f.1950) er uddannet Waldorflærer, forfatter, grundlæggeren af Perseus Forlaget og chefredaktør for tidsskrifterne Der Europäer og The Present Age. Fra Der Europäer nr. 12, 2009.
Oversættelse Sidsel Astrup

I et brev til Eliza von Moltke fra 28.maj 1919 stiller Rudolf Steiner en dybtgående og rystende diagnose af væsensledenes tilstand hos sine samtidige.¹ Den umiddelbare anledning hertil var, at han endnu engang i et offentligt foredrag havde forsøgt at vække forståelse for nødvendigheden af tredelingen af den sociale organisme. Steiner fandt, at tilhørerne "kun var i stand til at forstå ting og udtryksmåder, som de - lige til selve udformningen af sætningerne - har vænnet sig til gennem de sidste 30 år". Diagnosen lyder: "Forhærdede hjerner, lammet æterlegeme, tomt astrallegeme, fuldstændig dumpt jeg. Det er nutidsmenneskets signatur."

Det vil være vigtigt at gennemgå denne firdobbelte, og vel i dag næppe mindre gyldige, diagnose med henblik på såvel sygdomsårsager som dertil svarende terapier til en gradvis helbredelse af alle fire væsensled. I det følgende skal dette skitseres i forbindelse med "det lammede æterlegeme".

Pentagrammet som udtryk for æterlegemets 'knogleskelet'

Rudolf Steiner har på forskellig måde gjort opmærksom på æterlegemets sammenhæng med pentagrammet.² Dets form er det statiske udtryk for fem dynamiske kraftstrømme, der går igennem æterlegemet. Disse kraftstrømme forløber på en ganske bestemt måde og i en ganske bestemt retning - de udgår fra punktet mellem øjnene og strømmer tilbage til dette punkt:

Fra GA 101, 26.12.1907

Den femfoldige kraft- eller strømningsstruktur, der viser sig i pentagrammet, kalder Steiner det egentlige "knogleskelet i æterlegemet".³ De fem æterstrømninger har naturligvis ikke deres udspring i selve æterlegemet, men rager ude fra verdensæteren ind i æterlegemet. Det betyder, at det æteriske "knogleskelet" hænger sammen med den omgivende æter, hvorfra det optager visse indstrømninger.

På den anden side gør åndsvidenskaben opmærksom på, at æterlegemet for nogle århundreder siden begyndte at løsne sig fra det fysiske legeme, hvilket er den okkult-fysiologiske betingelse for et nyt klarsyn.⁴ Følgen af denne løsgørelse er, at det æteriske "knogleskelet" bliver mere sensitivt for de omliggende spirituelle indvirkninger. Disse indvirkninger kan være gode eller hæmmende, og de skal i fremtiden erkendes bevidst på en stadig mere differentieret måde, for at mennesket ikke viljesløst udsættes for dem.

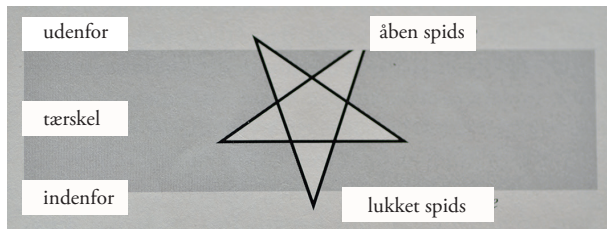
"Das Pentagramma macht dir Pein?" (Piner pentagrammet dig?)

Et vigtigt eksempel på æterlegemets løsning og for dets sensitivitet overfor spirituelle indflydelser og væsener finder vi i Goethes Faust.⁵

I den første 'studereværelse-scene', der følger efter påske-spadsereturen, skildrer Goethe, hvorledes Faust stifter bekendtskab med Mefisto. Hvordan træder Mefisto ind i Fausts bevidsthedsområde? Mefisto røber selv hemmeligheden ved sin indtrængen, da han efter at have sluttet pagten med Faust midlertidigt atter vil forlade ham. Til at begynde med bliver han nemlig forhindret i det: I forbindelse hermed peger han på pentagrammet på tærsklen til Fausts hus. Medens huset her på en vis måde står for det fysiske legeme, hentyder pentagrammet på tærsklen til, at æterlegemet er løsnet og rager ud i de ikke-fysiske omgivelser.

„Das Pentagramma macht dir Pein?“ („Piner pentagrammet dig?“) - spørger Faust, som først ikke kan forstå det. Hvorefter Mefisto præciserer: „Beschaut es recht! Es ist nicht gut gezogen. Der eine Winkel, der nach aussen zu ist, wie du siehst, ein wenig offen.“ (Se rigtigt på det! Det er ikke tegnet godt. Den ene vinkel, der er lukket udadtil, er

som du ser, en smule åben.“

Gennem denne åbning kunne Mefisto trænge ind i Fausts bevidsthedsområde; han er nødt til komme både ind og ud ad denne åbning ifølge “loven om djævl og spøgelseser”. Men den pentagramspids, der peger indad, mod huset, det vil sige mod det fysiske legeme, er lukket og spærrer derfor vejen ud for Mefisto; men den er nødt til at blive åbnet, hvis han skal kunne komme ud. Rotten, som Mefisto har hidkaldt, sørger med sin tand for at det sker, efter at Mefisto med succes har sunget Faust i søvn. Nu kan Mefisto på grund af den nye åbning atter komme ud gennem den gamle, som han jo atter skal benytte ifølge ‘loven’.

Fausts æterlegeme er altså ikke blot løsnet og dermed allerede ånds-åbent, men har desuden en irregulær åbning, som Faust ikke var sig bevidst; og til sidst tilføjes der - formentlig i en endnu dybere form for ubevidsthed - en ny åbning til hans æterlegeme af rotten, som har bidt den spids igennem, der vender indad. Fra nu af kan Mefisto uden modstand gå ind og ud, sådan som de følgende scener faktisk viser.

Den dobbelte opgave

Goethes digterisk-intuitive gemyt peger her på et dobbeltsidigt fænomen, der i fremtiden vil få stadig mere opmærksomhed. På den ene side skal æterlegemets relative åbning for spirituelle indflydelser og væsener finde sted, hvis disse væsener skal erkendes; men åbningen bør foregå på kontrolleret måde, det vil sige sådan, at æterlegemets ‘knogleskelet’ ikke bliver beskadiget, hvad der hos Faust til at begynde med ikke er tilfældet. Hans æteriske knogleskelet er fuldstændig lukket, men har på et bestemt sted et ‘brud’ eller en ‘revne’ (pentagramspidsen, der peger udad) og får i løbet af scenen endnu et ‘brud’ (pentagramspidsen, der peger indad). Gennem sådanne uvilkårligt opståede, og ikke vilkårligt temporært opståede åbninger kan især væsener, der ikke ubetinget er til gavn for mennesket, snige sig ind i æterlegemet, så længe mennesket ikke kan erkende dem.

Alle former for besættelse af alle mulige væsener kan komme i stand på denne måde! Kun fordi Faust i forvejen er et menneske, der indtrængende søger erkendelse, og som er i besiddelse af et jeg, der ikke er dumpt, men stadig stræber efter en højere form for opmærksomhed, kan han

med tiden vende Mefistos indtrængen til det gode: Han lærer stadig bedre at kende sin først tilsyneladende uindbudte gæst og fuldfører derigennem en del af den femte kulturopokens hovedopgave.⁶

For at åbningen af æterlegemet kan ske på en af mennesket stadig mere kontrolleret måde, må man altså være opmærksom på dette æterlegemes grundliggende sundhed, ligesom denne bør have det fysiske legemes sundhed som grundlag.

Man kan spørge sig selv, om ikke mange mennesker nu til dags ligesom Faust besidder åbnede og gennem bestemte indflydelser også beskadigede æterlegemer, hvorved de, uden at de ved af det, kan benyttes af åndelige magter, der lammer æterlegemets egendynamik. Sådanne magter er især de ahrimanske væsener, og de bør ikke tilbydes åbne pentagrammer, hvori strømmingen i de fem kraftstrømme er gennembrudt. Disse ahrimanske magter virker frem for alt gennem alle former for åndsfor nægtende intellektualisme og mekanisk tænkning, sådan som det i dag ses i informationsintelligensen, der er båret af de elektromagnetiske bølger.

Æterlegemet skal altså, som allerede nævnt, på den ene side løsnes og derved blive ånds-sensitivt, for ellers er erkendelsen af åndelige væsener, hvortil også Mefisto-Ahriman hører, ikke mulig; på den anden side skal det være eller også blive meget mere konsolideret i sig selv, hvad der blandt andet er muligt gennem pentagram-meditationer eller med tænkningen eller de med kroppen gennemførte bevægelsesøvelser med de fem strømninger. På den måde opstår der ikke åbne spidser, hvor igennem ubudne gæster kan smutte ind i menneskets væsensstruktur.

Imod en levendegørelse af tænkningen.

En sådan bevidst gennemført konsolidering af æterlegemets ‘skelet’ er ikke alene en beskyttelse mod ubudne åndelige gæster, men også et godt, ja nødvendigt middel til belivelse af den tænkning, der stammer fra ‘lammede’ æterlegemer. Kun en sådan tænkning formår at fatte spirituelle begreber adækvat. Denne hemmelighed kendte også en af Rudolf Steiners ungdomsvenner til. Det drejer sig om Friedrich Eckstein (1860-1939). Eckstein rådede engang den unge Jules Sauerwein (1880-1967), som studerede bankvidenskab i Wien, til, at man for at bringe æterlegemet i ligevægt skulle lade bevidstheden om de forskellige dele af æterlegemet strømme ind i de tilsvarende regioner af det fysiske legeme. Under normale omstændigheder tænker vi med hovedet og oplever vore følelser og emotionelle impulser i hjerte-området og solar plexus, medens vi i den øvrige del af kroppen kun er bevidst om vore sanseindtryk og forløbet af bevægelser. Eckstein forklarede, at man, hvis der skal opnås en bevidst oplevelse af det højere legeme end det fysiske - det såkaldte æterlegeme - da skal bestræbe sig

på at lære at tænke med alle dele af legemet; man skal lære at lade en bevidst åndelig aktivitet strømme igennem sin såvel synlige som usynlige organisme, og det ved hjælp af de strømninger, der går gennem æterlegemet.⁷

Et andet middel til at styrke æterlegemet ud fra det mere sjæleligt-åndelige er at nære ærefrygt og højagtelse for en hvilken som helst genstand for erkendelse. I Steiners grundskrifter figurerer denne evne som nummer to af i alt 4 hovedøvelser, hvoraf den tredje som bekendt består af de seks biøvelser. Ja, denne evne til ærefrygt for sandheden appelleres der til lige fra begyndelsen i skolingsbogen *Hvordan når man til erkendelse af de højere verdener?* Lige fra begyndelsen. Og i skolingskapitlet "*Der Pfad der Erkenntnis*" i Teosofi bliver den ligefrem kaldt "ærefrygtens vej", hvorved denne evnes karakter af 'vej' tydeliggøres.

I æterlegemets konsolidering gennem bevidstgørelsen af den i sig selv lukkede femfoldige strømningsstruktur og ved tilegnelsen af devotion overfor sandhed og erkendelse ligger der - for så vidt æterlegemet kommer i betragtning - grundbetingelserne *for en sund, erkendende vækst ind i den oversanselige verden.*

Hvis æterlegemet derimod er 'lammet' eller permanent 'åbent' ved en eller flere spidser, så kan der enten komme slet ingen eller blot mere eller mindre karikerede former for oversanselig erkendelse ud af det. Desuden er der hele tiden en risiko for at miste selvbevidstheden, som er konsolideret ved hjælp af det fysiske legeme, og som i den æteriske bevidsthed kun kan opretholdes under forudsætning af et i sig selv relativt lukket æterisk knogleskelet. Mangler æterlegemet det intakte knogleskelet i de i sig selv relativt lukkede kraftstrømninger, så flyder den 'højere' bevidsthed på en vis

måde ud i alle retninger, og mennesket mister igen sin i sig selv sluttede selvbevidsthed, selv om det måske allerede kan modtage klarsynede indtryk fra den oversanselige verden.

Den gradvise gennemtrængning af hemmeligheden ved pentagrammet viser os ikke blot en nøgle til forståelse af grundformen af menneskets æterlegeme, men også en nøgle til at forstå den ved hjælp af den sunde jeg-bevidstheds kompatible erkendelse af de højere verdener og deres beboere.

Noter

1 Se *Helmuth von Moltke (1848-1916) - Dokumente zu seinem Leben und Wirken, Bd.II, 2. Udv. Udgave, Basel 2007, s. 240.* 2 Se for eksempel foredraget 13.9.1907 og 26.12.1907 i GA 100; endvidere notat fra den esoteriske time 29.11.1907 i GA 264. 3 GA 100, 13.9.1907.

4 Se for eksempel følgende udtalelse fra 13. april 1908 (GA 102): "*Efter at udviklingen er steget ned til et vist punkt, stiger den igen op og kommer igen til de samme etaper, blot i en højere form, så at mennesket nu til dags faktisk står foran en mærkelig fremtid: Foran den fremtid - det ved enhver, der kender til denne betydningsfulde kendsgerning i menneskehedens udvikling - at æterlegemet efterhånden atter løsner sig, efter at det er dykket ned i det fysiske legeme, i hvilket det inden for skarpe grænser og former har iagttaget alt det, der i dag kan iagttages i den fysiske verden. Men æterlegemet må atter løsne sig, må igen hæve sig ud, for at mennesket kan stige op til åndeliggørelse og til at iagttage i den åndelige verden. Faktisk er menneskeheden i dag allerede på det punkt, hvor æterlegemet hos en stor del af menneskene atter løsner sig.*" (kursiv THM)

5 Rudolf Steiner gjorde opmærksom på, at Goethes eget æterlegeme gennem den sygdom, han pådrog sig i Leipzig, og som bragte ham til dødens rand, var blevet løsnet og forblev løsnet hele hans liv, og at han derved blev særlig modtagelig for spirituelle indvirkninger. Se foredrag 5.11.1916 (GA 172). 6 Se også Rudolf Steiners redegørelse 03.11. 7 Jules Sauerwein, "Rudolf Steiner oder ein Blick über die Schwelle", i *Das Goetheanum*, 28.02.1988, s. 64.

Se f.eks. *Den højere erkendelses udviklingsstrin (GA 12)*, Antroposofisk Forlag, indledende kapitel.